

PŘEHLED VÝZKUMŮ

49

Brno 2008

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 49

Volume 49

Číslo 1–2

Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Freisinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander RuttKay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Balász Komoróczy, Marián Mazuch, Ladislav Nejman,
Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Vrcholně středověká lotová závaží z českých a moravských lokalit.
Gruna, Hradisko (vlevo); Písek, u Šarlatského rybníka (v popředí); Ví-
cov, Městisko (vpravo dole); Boskovice, hrad (vpravo nahoře). Srov.
studii J. Doležela v tomto svazku. Foto P. Smékal.

*Medieval cup nested weights from czech and moravian sites. Gruna,
Hradisko (left); Písek, u Šarlatského rybníka (front); Vícov, Městisko
(bottom right); Boskovice, castle (top right). Cf. the article by J. Dole-
žel in this volume. Photo by P. Smékal.*

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i
Královopolská 147
612 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@iabrno.cz
Internet: <http://www.iabrno.cz>

Tisk
Print

Arch, spol. s r. o.
Charbulova 3a
618 00 Brno-Černovice

KNIHOVNA AV ČR

PD 1520

Roč. 49, 2008, č. 1-2

91087/09

ISSN 1211-7250
MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2008
Náklad 450 kusů

Copyright ©2008 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v.v.i. and the authors.

BRNO (K. Ú. ŽEBĚTÍN, OKR. BRNO-MĚSTO)**„Pekárna“. MMK. Sídliště. Povrchový průzkum.**

Povrchová prospekce na západním okraji brněnské kotliny jednoho z autorů (KK) přinesla objev doposud neznámé mladoneolitické lokality.

Zmíněná lokalita se nachází v plochem sedle, které vyběhá směrem do výrazné plošiny, na jižním okraji morfologicky výrazné vyvýšeniny Pekárny asi 500 m západně od okraje Žebětína (obr. 5). Lokalita je situována ve střední části Žebětínského prolomu, sníženiny, která se nachází v střední části Bobravské vrchoviny (podle Demek, Mackovčín eds. 2006) na západním okraji brněnského prostoru. Lokalita leží mezi dvěma plochými vrcholy (západní vyvýšenina dosahuje 324,9 m n.m., východní 324 m n.m.). Vyvýšeniny, pokryté dubohabrovým lesem, chrání zájmovou lokalitu od S a SV, jejich svahy příkře spadají do údolí potoka Vrbovce. Povrchové sběry byly provedeny v plochem sedle a na plošině (sklony do 3°), která vybíhá směrem jihozápadním a je součástí rozsáhlého bloku orné půdy. Rozsah nadmořských výšek sběrové lokality činí 307–308 m n.m., orientace lokality k J a JZ. Do vyššího reliéfu výše uváděných vyvýšenin přechází lokalita mírnými svahy. Na JZ, směrem do údolní nivy potoka Vrbovce, je lokalita omezena ukloněnými svahy. V této části je údolní niva Vrbovce místy zamokřená. Potok Vrbovec tvoří v této oblasti výrazný zákrut s hlubokým průlomovým údolím mezi Žebětínským prolomem a Bystrčkovou kotlinou, které přirozeně chrání zájmový prostor. Kromě vodního toku je v dosahu lokality situován i pramen podzemní vody. Nachází se v severním pokračování sedla ve vzdálenosti asi 150 m v závěru strže. Skalní podloží zájmové lokality tvoří horniny brněnského masivu, v západní části lokality se jedná o leukotonality, v její východní části o biotitické pararuly (Hanžl *et al.* 1999, Müller, Novák *et al.* 2000). Podložní horniny překrývají ve východní části kamenitohlinité svahoviny, které na plošině a v sedle přecházejí do sprašových hlín, místy jílovitých.

Opakované sběry poskytly nepočtenou kolekci keramiky, štípané a broušené kamenné industrie.

Keramiky je nevýrazná, ojedinělá tuje naběračky (obr. 6) a zaoblený okraj datují lokalitu do kultury s moravskou malovanou keramikou.

Surovinové spektrum štípané kamenné industrie sestává z rohovce typu Krumlovský les, variety II–17 ks (jádro, další dvě rezidua jader, 2 čepele bez lesku a jedna čepel s leskem, škrabadlo, terminální část čepele s ventrální příčnou retuší a leskem a 9 úštěpů), variety I–3 ks (úštěpy), silicitu glaciálních sedimentů–2 ks (vytěžená jádra, z nichž jedno bylo sekundárně užíváno jako otloukač), moravského jurského rohovce–1 ks (úštěp), křídového rohovce–1 ks (úštěp), jeden artefakt nebyl určen (úštěp) a 6 exemplářů bylo přepáleno (úštěpy a odpad).

Broušená kamenná industrie je zastoupena třemi kusy. Největší artefakt představuje tylovou část sekeromlatu přeraženého v provrtu (výška nástroje činí 6,2 cm), jehož tyl je nahruho opracován a má zaoblený průřez. Surovinou, užitou k výrobě tohoto nástroje, je amfibolický diorit typu Rokle, jehož zdroje se nacházejí přibližně 5 km odtud (Vokáč, Kuča, Přichystal 2005). Dalším kusem je po-

lotovar (?) sekerky (?) z metabazitu typu Pojizeří a úštěp z dioritového porfyritu, jehož primární zdroj je odtud asi 2 km.

Mladoneolitické sídliště u Žebětína spadá do hustého řetězce lokalit kultury s MMK na západním okraji brněnské kotliny. Svědčí o tom i fakt, že v okruhu 2 km od lokality je doposud známo 6 sídlišť této kultury (rozdílných fází). Nově objevená lokalita kultury s moravskou malovanou keramikou jen potvrzuje, že i relativně dobře prozkoumaný mikroregion ještě nevydal všechna svá tajemství.

Příspěvek vznikl v rámci grantových projektů GA ČR 404-05-H527 a GA ČR 205/06/1024.

Karel Kirchner, Martin Kuča

Literatura

- Demek, J., Mackovčín, P., Balatka, B., Buček, A., Cibulková, P., Culek, M., Čermák, P., Dobiáš, D., Havlíček, M., Hrádek, M., Kirchner, K., Lacina, J., Pánek, T., Slavík, P., Vašítko, J. 2006: Zeměpisný lexikon ČR. Hory a nížiny. AOPAK ČR, Brno, 2. vydání.
- Hanžl, P., Krejčí, Z., Vít, J., Otava, J., Novák, Z., Stráňák, Z. 1999: Geologická mapa Brna okolí, měřítko 1:50 000. ČGÚ, Brno.
- Kuča, M., Kazdová, E., Přichystal, A. 2005: Sídliště kultury s moravskou malovanou keramikou staršího stupně v Brně-Žebětíně. Poznámky k fázi Ib kultury s MMK v brněnské kotlině. *Pravěk NŘ* 13/2003, 37–89.
- Müller, P., Novák, Z. a kol. 2000: Geologie Brna a okolí. ČGÚ, Praha.
- Vokáč, M., Kuča, M., Přichystal, A. 2005: Využití amfibolického dioritu brněnského masivu v pravěku jižní Moravy. In: I. Cheben, I. Kuzma (eds.): *Otázky neolitu a eneolitu našich zemí 2004*, 359–367.

Resumé

Brno (cadastral territory of Žebětín, Brno-město district). Neolithic. Moravian Painted Ware culture. Settlement. Surface survey.

HLUBOKÉ MAŠŮVKY (OKR. ZNOJMO)**„Nivky“. Kultura s lineární keramikou (III.). Sídliště. Záchraný výzkum.**

Při výstavbě rodinného domu p. Kilhofa byl na skryté ploše o rozměrech cca 15 × 10 m objeven jeden zahlobený objekt. Oválná jáma o rozměrech 1,88 × 1,14 × 0,3 m poskytla sporadický soubor keramiky reprezentovaný především hlubší mísou s plastickou výzdobou. Jáma se nachází cca 200 metrů jižně od zkoumaných ploch v poloze „Nivky“ a je tak nejjívnějším doposud známým objektem nejmladší fáze kultury s lineární keramikou (III.) s šáreckým výzdobným stylem na Moravě.

Zdeněk Čižmář

Resumé

Hluboké Mašůvky (Bez. Znojmo). Kultur mit Linearbandkeramik. Siedlung. Rettungsgrabung.

HULÍN (OKR. KROMĚŘÍŽ)

„Višňovce“ (Hulín-Pravčice 2). LnK. Sídliště. Záchranný výzkum.

Od dubna do listopadu 2007 proběhla 1. etapa výzkumu pod nově budovanou komunikací RK 55. Na sídlišti bylo prozkoumáno 1450 objektů LnK, MMK, KZP, věteřovské skupiny, velatické kultury, platěnické kultury, pozdní doby římské i 34 hrobů na pohřebišti ze střední doby hradištní ležící na svazích mírného návrší východně od Hulína. Na severu svah spadá příkře do nivy říčky Rusavy, na jihu je svah pozvolný k potoku Žabínek. Lokalitu s nadmořskou výškou 193–198 m lze identifikovat v mapě MZ 1:10 000, list 25–31–08, v souřadnicích Z s.č.:J s.č.: 145 mm : 240 mm, 157 mm : 201 mm, 160 mm : 236 mm.

Na lokalitě bylo prozatím zkoumáno několikafázové osídlení LnK s velkým množstvím objektů (zásobní jámy, stavební jámy, sloupové jamky, pec). Prozatím bylo zkoumáno i nejméně 13 celých či částečných půdorysů dlouhých domů s orientací S–J či SSV–JJZ a rozměry 8 × 22 m–8 × 34 m. Hojný keramický materiál sídliště datuje do II–III stupně LnK. Z obj. č. 1421 pochází unikátní nálezež zdobené kvadratické nádoby (obr. 7, 8).

Marek Kalábek

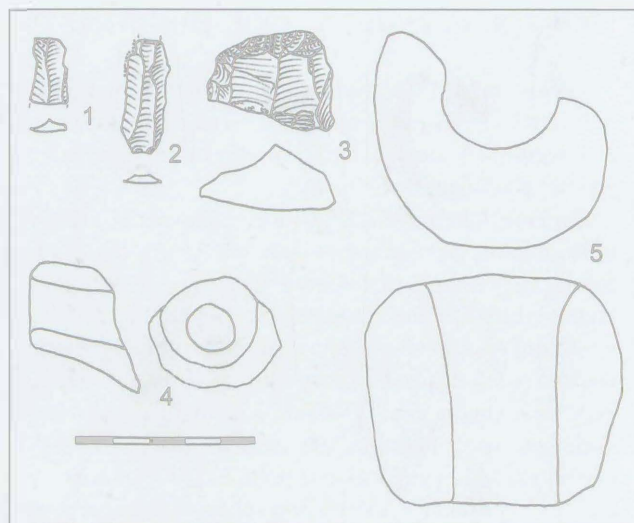
Resumé

Hulín (Bez. Kroměříž) „Višňovce“ (Hulín-Pravčice 2). LBK. Siedlung. Rettungsgrabung.

KOJETÍN (K. Ú. KOJETÍN II-POPŮVKY, OKR. PŘEROV)

Obr. 5: Žebětín-Pekárna. Pohled na lokalitu od západu. Abb. 5: Žebětín-Pekárna. A view of the Neolithic settlement from the west.

Obr. 6: Žebětín-Pekárna. Výběr nálezů. Abb. 6: Žebětín-Pekárna. Selected artifacts.

Obr. 7: Hulín. „Višňovce“. Kvadratická nádoba LnK. Abb. 7: Quadratgefäß der LBK.

„Prostřední díly“. MMK (?). Sídliště. Záchranný výzkum.

V červnu 2007 proběhl záchranný výzkum na lokalitě Popůvky-„Prostřední díly“ (nedaleko Kojetína) vyvolaný pokračujícími pracemi na výstavbě dálnice D1. Podrobnější popis viz kap. Doba římská. Celkem bylo prozkoumáno 40 objektů, z čehož 29 mělo charakter kúlových jamek. Kromě ojedinělého objektu (obj. č. 13) se střepy patrně mladší doby bronzové náleželo dalších deset objektů době římské, staršímu a pozdnímu období (č. 3, 6, 14, 24, 32–34 a 36–38).

Objekt č. 1, nejvýše položený mezi zkoumanými, byl vyplněn třemi vrstvami, z nichž svrchní nejmočnější obsahovala několik keramických zlomků. Přestože nenesou žádné tvarové a výzdobné prvky, podle zpracování materiálu je řadíme ke keramice MMK.